

Oponentský posudek disertační práce

Autorka: Mgr. Lenka Veitová

Název práce: Evaluace dramaterapeutického procesu

Školitel: prof. PaedDr. Milan Valenta, Ph.D.

Předložená a objemná disertační práce Mgr. Lenky Veitové přináší řadu nových podnětů pro oblast dramaterapie a zaplňuje významné místo v doposud výzkumem poměrně málo zmapovaném prostoru tohoto oboru. Téma práce je podnětné pro vývoj oboru a přináší řadu možností využití závěrů v oblasti dramaterapeutické teorie, ale zvláště praxe. Autorce se podařilo nejen naplnit cíl práce, ale obsáhlé výsledky nabízejí možnost dalšího zpracovávání. Pokud bude autorka ochotná s daty dále pracovat a konceptualizovat specificky zaměřené výzkumné otázky, věřím, že bude možné disertaci úspěšně publikovat formou příspěvků v domácí i zahraniční odborné literatuře.

Za silné / jedinečné stránky disertační práce považuji:

- Využití řady zahraničních zdrojů a autorů – autorka prokazuje schopnost dobré orientace v zahraniční dramaterapeutické literatuře, což vnímám jako podstatné pro zkvalitnění domácích publikačních výstupů a jako velmi obohacující pro další vývoj oboru dramaterapie v ČR.
- Použití specifických metod sběru dat (kapitola 6.3.3) a zapojení Arts-based research strategií ukazují specifika a silné stránky dramaterapeutického výzkumu, o čemž autorka diskutuje v kapitole 4.1.
- Velmi pozitivně hodnotím snahu o přehledné (grafické) zpracování použitých výzkumných metod a především výzkumného postupu (např. schéma 5).
- Z disertační práce je patrná poctivost autorky při náročném sběru a zpracovávání dat, dlouhodobý pobyt v terénu a snaha učit se (v roli dramaterapeuta i výzkumníka).

Takto obsáhlá práce, bohužel, nemůže uniknout ani určitým problémům. Jejich popisu zde budu věnovat více místa než silným stránkám disertace nikoliv kvůli snaze o zdůraznění nedostatků, ale právě kvůli snadnějším úpravám textu pro případné publikování a další odborný růst autorky. Většina níže uvedených komentářů se týká méně závažných prohrěšků, které zásadně nesnižují hodnotu textu. Navíc je pravděpodobné, že kvůli určitým stylistickým problémům a nezdařilým formulacím (které se v disertaci nezdědkují) bylo v některých pasážích nesnadné porozumět původnímu záměru autorky. Závažnější prohrěšky si dovoluji nabídnout jako podněty pro diskuzi při obhajobě disertační práce, jsou uvedeny v závěru.

Komentáře k obsahu teoretické části:

K teoretické části mám minimum připomínek, v některých pasážích se mi však zdá, že autorka nekriticky cituje domácí literaturu. Samozřejmě můžeme mít na tyto pasáže různý názor, přesto si dovolím nabídnout několik příkladů, u kterých by mě zajímal vlastní názor autorky (který může dle svého uvážení reflektovat u obhajoby):

- Strana 19: „... *V tomto širším pojetí lze do dramaterapie zahrnout všechny paradivadelní systémy terapeutické povahy, tedy i u nás v tuzemsku vyčleňovanou teatroterapii či inkluzivní divadlo*“. Otázka: Co jsou samotné dramaterapeutické přístupy a co jsou výchozí zdroje pro utváření různých dramaterapeutických přístupů?
- Kapitola 2.3.1: „*Speciální pedagog s rozšířenou působností pro vykonávání dramaterapie (ve smyslu absolvování studia Speciální pedagogika-dramaterapie) tak smí realizovat dramaterapii ve výchovně vzdělávacím procesu s edukativně-formativními cíli...*“ Otázka: Platí-li výše uvedené, jaký je potom rozdíl mezi dramaterapií a tvořivou dramatikou?
- Strana 52: „*Mluvíme-li o dramaterapii jako o svěbytném psychoterapeutickém přístupu, je pro nás stěžejní myšlenkový koncept, že k terapeutické změně dochází díky hře, improvizaci a vnitřní autentické zkušenosti, nikoliv skrze verbalizaci.*“ Zde si dovolím odporovat – ke změně dochází i díky verbalizaci (zejména v přístupech typu Drama in Therapy), verbální a neverbální procesy se navzájem ovlivňují, podmiňují a existují různé úrovně jejich dominance (viz např. klasifikace od K. Bruscia pro hudební psychoterapii).
- Strana 94: „*Výzkumy v oboru dramaterapie jsou realizovány v klinickém prostředí...*“ Opět mám pocit, že se jedná spíše o nevhodnou formulaci, neboť předpokládám, že autorka je seznámena i s výzkumy v neklinickém prostředí, viz např. metodicky vynikající studie Tobyho Quibella v britských školách.

Doporučuji autorce zjistit si rozdíl mezi termíny expresivní terapie a umělecké terapie (v pojetí zahraniční literatury).

V návaznosti na kapitolu 3.2.4, která je velmi podstatná a inspirující: Mohla by autorka uvést, jakým způsobem ovlivnila spirituální dimenze její terapeutickou praxi s pacienty?

A nakonec ke kapitole 3.3.3 s názvem „Využití expresivních terapií v procesu léčby závislosti“ zmiňuje jedinou studii o dramaterapii při léčbě závislosti. Zde je těžiště teoretické části, proto bych očekával více zdrojů.

Vzhledem k nízkému počtu studií z oblasti dramaterapie (ačkoliv existují i další) by bylo možné citovat řadu titulů z oblasti tanečně-pohybové terapie, muzikoterapie či arteterapie. Myslím, že se zde autorka ochudila o podstatný materiál, jehož absence se projevuje v diskuzi (řadu zjištění nelze vztahovat k teoretickému rámci).

Komentáře k empirické části:

- Kapitola 4.1 dle mého názoru patří do teoretické části. Připomínky ke kapitole – v práci autorka několikrát uvádí, že dramaterapie postrádá vlastní metodologii vhodnou pro výzkum dramaterapeutického procesu, nicméně v kontextu uměleckých terapií lze nalézt specifické výzkumné metodiky, zejména v muzikoterapii a tanečně-pohybové terapii. Jedná se např. o metodiku EPICURE určenou pro reflexi práce výzkumníka a autoevaluaci kvalitativních výzkumů, která by se autorce hodila i do její disertace. Autorka navíc na jiných místech vzpomíná řadu specifických hodnotících / evaluačních nástrojů z oblasti dramaterapie. Protože tyto nástroje jsou dostatečně citlivé na změny v dramaterapeutickém procesu a dokáží zachytit jak kvalitativní změny (např. *The 6-Key Model* Pendzikové), tak kvantitativní (např. *DTRPI*, Snow, Cleveland a Steinort), bylo by je možné efektivně použít i v tradičních evidence-based metodikách, např. např. i v observačně-analytické studii či kohortové studii. Je škoda, že dramaterapeuticky orientované práce (včetně práce autorky) zůstávají především u kvalitativních šetření.
- Na straně 99 autorka odkazuje na rešerši, která mi připadá podstatná pro disertační práci. Avšak neobjevuje se popis rešeršní strategie, klíčová slova, rešeršní otázka, analýza výsledků rešerše atd.
- Bylo žádáno o souhlas etické komise?
- Strana 101: „*Na základě rešerše byl stanoven tento výzkumný problém*“. Na základě které rešerše? Té, co autorka zmiňuje o kapitole dříve? Zde se nepopisují žádné závěry, z nichž by vyplýval stanovený výzkumný problém. Opět je to patrně důsledek absence popisu rešeršní otázky, strategie a výsledků. Autorka odkazuje na krok, který v práci není popsán.
- Strana 102: Hlavní cíle práce a hlavní výzkumné otázky na sebe (dle mého názoru) nenavazují. A myslím si, že otázky jsou stanoveny velmi široce (soudím dle výsledků v diskuzi a masivního materiálu dat, ve kterém se čtenář lehce ztrácí). Osobně bych dal přednost specifičtější konceptualizaci výzkumných otázek, která mohla být provedena na základě výsledků několika prvních ohniskových skupin. Pro tak široce pojatý výzkumný problém se obtížně vytváří teoretický rámec, interpretace jsou trochu povrchní.
- Na straně 102 je uvedeno, že cílem výzkumu není hledat rozpory a podobnosti v nahlížení na proces mezi klienty a dramaterapeuty. O stránku dále je uvedeno, že byla účelně využita triangulace zdrojů dat (perspektiva klienta, dramaterapeuta...) s cílem minimalizovat různá zkreslení při procesu získávání kvalitativních údajů. Navíc v dalších kapitolách k porovnávání mezi zkušeností pacientů a terapeutů dochází. Pokud vyjdeme ze vstupní teze autorky, že pohledy klienta a terapeuta jsou z fenomenologického hlediska jedinečné a subjektivní, je vůbec možné prostřednictvím triangulace výroků pacientů a terapeutů posuzovat validitu dat? Také se nabízí otázka, do jaké míry je možné data získaná od terapeutů i pacientů vzájemně integrovat, jako kdyby pocházely z jednoho zdroje...
- V návaznosti na předchozí komentář – v některých částech práce se mi zdá, že autorka značně vystupuje z původně stanoveného fenomenologického rámce, např. popis zkušeností psychologa a adiktologa je čistě expertní.
- Strana 105: V empirické části mi chybí teoretické vymezení stylu vedení dramaterapie – pouze v úvodních kapitolách se objevuje informace, že byl ovlivněn Vývojovými proměnami a teorií rolí od Landyho. Je svojí povahou integrativní/eklektický? Z jakých terapeutických, uměleckých, jiných východisek přístup vychází? Projevovaly se rozdíly ve vedení terapeutických setkání jednotlivými dramaterapeuty? Jak by autorka charakterizovala vlastní pojetí dramaterapie z hlediska klasifikace terapeutických přístupů (1. kapitola)?
- Autorka v práci uvádí, že původním plánem pro analýzu dat bylo využití zakotvené teorie. Domnívám se, že k této výzkumné metodice stejně v průběhu realizace analýzy dat inklinovala. V empirické části jsou do určité míry zachytitelné také prvky jiných kvalitativních metod, např. tematické analýzy.
- Diskuze by mohla být přínosnější, autorka většinou sklouzává k popisu dat a vlastních zkušeností, objevuje se málo interpretací a téměř není možné identifikovat nová zjištění doplňující knowledge gap v odborné literatuře.
- Druhý tematický okruh věnovaný Charakteristice klientů: Je možné se díky dramaterapii dozvědět něco zásadního o pacientech, co nelze snadno zjistit běžnými léčebnými / hodnotícími procedurami? Jak se liší osobnost pacientů v kreativním procesu (v dramatu) od verbální terapie?

Formální a jazykové zpracování:

- V práci se vyskytují gramatické a stylistické chyby (zvláště čárky mezi větami) – ve většině případů se jedná o drobnosti, ale v některých situacích je obtížné zjistit původní smysl věty.
- Nejednotné citování jmen v textu, drobné variace použité citační normy v textu.
- Na několika místech v textu chybí odkazy na zdroje, např. na straně 18 autorka uvádí dělení dramaterapeutických přístupů, předpokládám z publikace Current Approaches in Drama Therapy (Johnson, Emunah).
- U schémat (obrázků) chybí odkazy na zdroje, vytvářela je autorka? Dále – u schématu 3 není čitelný text, čímž jeho použití v práci ztrácí na významu.
- Na druhé straně – zpracování tabulek, schémat je velmi zdařilé a autorka uvádí v přílohách řadu užitečných materiálů pro praxi. Celkový dojem z formální úpravy práce je dobrý.

Otázky k obhajobě:

Autorka může reflektovat výše uvedené připomínky. Konkrétně požaduji:

- Popsat použitou rešeršní strategii (viz strana 99), minimálně klíčová slova, databáze (či vyhledávač), zda byly použity Booleovské operátory, zda byl omezen rok vyhledávání...
- Charakterizovat pojetí dramaterapeutického přístupu autorky (v kontextu teoretického rámce).
- Která zjištění v empirické části práce jsou podle autorky zásadní z hlediska současného poznání v oboru dramaterapie? Prosím o výběr pouze několika příkladů.

Navíc bych chtěl autorku požádat o její osobní reflexi role kvalitativních a kvantitativních výzkumů v dramaterapii. Co by doporučila budoucím doktorandům-dramaterapeutům? Jakým způsobem by mohlo být podnětné pokračovat ve výzkumu?

Závěr

Disertační práce byla zpracována na úrovni, která odpovídá nárokům na kvalifikační práce doktorského studijního programu Speciální pedagogika. Práce splňuje všechny požadavky kladené na tento druh vědecké práce a také že práce rozvíjí teorii ve své oblasti a oboru. **Práci proto doporučuji k obhajobě.**

Olomouc, 9.5.2019

doc. Mgr. Jiří Kantor, Ph.D.

(oponent)

Posudek disertační práce

Název disertace: **Evaluace dramaterapeutického procesu**

Autorka posuzované disertační práce: **Mgr. Lenka Veitová**

Školitel: Prof. PaedDr. Milan Valenta, Ph.D.

Posuzuje: Doc. PaedDr. Jan Slavík, CSc.

1. Zhodnocení významu disertace pro obor Speciální pedagogika

Lenka Veitová na jednom místě své práce (s. 94) uvádí celosvětově platný Landyho postřeh, že stav výzkumů v dramaterapii je doposud neuspokojivý – výzkum je zde oproti teorii a praxi pozadu. Tento nedostatek disertantka v rámci svých možností překonává. Pozitivně oceňuji především to, že usiluje o propojení teorie s výzkumem a o zachování specifik teorií a výzkumů v expresivních oborech, k nimž dramaterapie patří. Současně s tím totiž směřuje k řešení obecnějších otázek spojených s vyvažováním mezi nomotetickou a idiografickou výzkumnou perspektivou (ve filozofii – J. Searle, G. Bateson – též jako perspektiva „první osoby“ a „třetí osoby“). Tato vyváženost je pro výzkum z metodologického hlediska klíčová nejenom v expresivních oborech a její řešení nabízené L. Veitovou je kromě dramaterapie přínosem též v řadě oblastí speciální pedagogiky, kde je nezbytné brát v úvahu spojení mezi obecnými poznatky a jedinečnými potřebami a možnostmi jednotlivce.

2. Vyjádření k postupu řešení problému, k použitým metodám a splnění stanoveného cíle

Text disertace Mgr. Lenky Veitové je vybudován se zřejmou snahou o soustavný hluboce promyšlený výklad problematiky a o komplexní přístup k náročnému tématu sdružujícímu dvě rozsáhlé oblasti: terapeutickou a uměleckou. Toto pojetí je v souladu s ambiciózním záměrem autorky: „přispět empirickým výzkumem a teoretickým bádáním k dalšímu formování klinického oboru dramaterapie na území České republiky“ (s. 6 posuzovaného díla). Disertace je věnována evaluaci vývoje dlouhodobého dramaterapeutického procesu (v rozsahu téměř tři let) v toxikorehabilitačním oddělení a je zacílena na analýzu momentů klíčových terapeutických změn („diskontinuity či náhlé skoky“, s. 7, s. 102) v jeho průběhu: „smyslem terapeutické komunity je být místem změny“ (s. 85).

Cílem posuzované práce je jednak (především z hlediska nomotetického) identifikovat a analyzovat specifické klíčové procesy a faktory určující podstatu dramaterapeutického procesu a za druhé (především z hlediska idiografického) popsat, analyzovat a interpretovat postoje účastníků k osobně zažitě zkušenosti z tohoto procesu (s. 101–102). Z těchto cílů byly autorkou odvozeny výzkumné otázky, v nichž se kromě výše uvedeného zaměření na účastnickou zkušenost a na objektivizované charakteristiky dramaterapeutického procesu zřetelně uplatňuje hledisko evaluační: jaké specifické přínosy pro účastníky lze v dramatické intervenci prokázat pro léčbu závislostí.

Vzhledem ke komplexní povaze předmětu zkoumání L. Veitová ve své práci využívá celou škálu výzkumných metod (srov. s. 106–110, přehledně na s. 110), které zvolila s ohledem na nezbytnost mísení idiografické a nomotetické perspektivy – nezbytnost vyvolanou povahou výzkumného předmětu i zvolených cílů. Z metodologického hlediska pozitivně oceňuji změnu původního záměru opřít se o metodiku zakotvené teorie a následnou volbu interpretativní fenomenologické analýzy (IPA; s. 114–115), která disertantce umožnila soustředit se na fenomény dramaterapie z pozic, resp.

z noetických perspektiv jednotlivých typů participantů: klienta, dramaterapeuta, absolventa, psychologa a adiktologa (přehledně srov. s. 183–184). Z teoretického hlediska považují tento přístup, který lze pojmenovat jako „perspektivizaci“ výzkumných hledisek, za progresivní moment, jímž se autorka přihlásila k filozofii tzv. kompozitivní formy jazyka teorie či výzkumu, v níž se ustupuje od ambice vytvářet jediný obraz reality a přechází se k pojetí nazývanému „atlas“ dílčích náhledů na realitu – „map“ spojených jednotícím rámcem „atlasu“ (srov. Kvasz,¹ 2015, s. 18–21). Tento posun od „obrazu“ k „atlasu“ má pozitivní důsledky i pro uplatnění v praxi, protože dovoluje (současně s potřebnou mírou zobecnění) respektovat specifické poznávací perspektivy daných typů účastníků dramaterapeutického procesu.

Zvláště kladně hodnotím úsilí autorky o provázání teoretického kontextu s výzkumnými postupy, protože právě tato provázanost bývá u expresivních oborů v mnoha disertacích, které jsem měl možnost podrobněji studovat, častým kamenem úrazu. Kvalita posuzované práce je v tomto směru znatelně nad běžným průměrem. Proto navrhuji disertantce věnovat zvýšenou teoretickou pozornost specifickému vztahu mezi empatickou a prožitkovou stránkou exprese, jenž má význačnou funkci v řadě těch přínosů dramaterapie, které ona sama objevila nebo potvrdila a ve své práci uvádí (s. 187). Jsou to zejména přínosy týkající se rozvíjení schopností zvládat a obohacovat osobní emoční dynamiku klienta s ohledem na vyjadřování naléhavých témat a se zvláštním zřetelem na kvalitu sociálních vztahů.

L. Veitová si k dalšímu prohloubení svého teoretického zázemí vytvořila dobré předpoklady, když si zjedнала náhled na dvojakou (autentifikační a objektivizující) povahu exprese, tj. na problém vztahu mezi zobecňujícím vyjádřením tématu (konceptu) a mírou osobní, resp. emoční angažovaností autora v něm (s. 15–17). Díky tomu by bylo dobře možné a výhodné, aby Veitová do svého teoretického modelu explicitně začlenila tematiku *expresivní experimentace* ve spojení s problematikou psychické distance, o níž ve své práci píše na s. 53–55.

V jejím výkladu zůstala v daném místě „explanační mezera“, protože není do větší hloubky teoreticky ujasněn vztah mezi nadřazeným termínem „expresivní tvorba“ (tj. též dramatická tvůrčí aktivita) a terminologií, která popisuje autorský (klientův) pohyb mezi (a) tvůrčím vyjadřováním osobně závažných témat prostřednictvím dramatické tvůrčí aktivity, (b) subjektivním prožíváním a (c) analytickou reflexí spojenou s reflektivním dialogem v terapeutické skupině. Vinou uvedené „mezery“ disertantka promarnila šanci k preciznějšímu vysvětlení rozdílů mezi expresivními terapiemi a verbální terapií, jak o nich autorka píše na s. 17: „[...] oproti verbálním terapiím nabízí expresivní terapie dynamické aspekty zahrnující experiment, risk, improvizaci, objevování [...]“. K této problematice se vztahuje moje otázka pro obhajobu položená v závěru této části posudku.

Druhá připomínka se týká metodologického pojetí a směřuje hlavně k budoucí výzkumné činnosti L. Veitové. Jak jsem zdůraznil, pozitivně oceňuji volbu metody IPA, která spadá do okruhu kvalitativních výzkumů a poskytuje nástroje k vyvažování nomotetické a idiografické perspektivy. S ohledem na hodnotná teoretická východiska, o která se autorka opírá, doporučuji obohatit její metodologickou argumentaci o Yinův² přínos k rozlišení dvou rozdílných přístupů („logik“) ke zkoumání: „replikační logika“ (replication logic) analytického zobecňování v kvalitativním výzkumu oproti „logice vzorkování“ (sampling logic) ve výzkumu založeném na kvantifikovaných předem kategorizovaných

¹ Kvasz, L. (2015). *Inštrumentálny realizmus*. Praha: Pavel Mervart.

² Yin, R. K. (2014). *Case study research: Design and methods*. Los Angeles: Sage publications. Yin, R. K. (2016). *Qualitative research from start to finish*. New York: The Guilford Press.

datech. Toto odlišení by totiž mohlo přispět k přesnějšímu uchopení zvláštností ve výzkumech věnovaných expresivním oborům, protože poukazuje na funkci teoretických konstruktů vzhledem k praxi: jestliže je určitý teoretický konstrukt opakovaně užitečný při interpretacích konkrétních případů, pak se tím potvrzuje jeho platnost a dochází tedy k replikaci příslušné teorie i bez nutnosti opírat se při ověřování o statistickou interpretaci hromadných dat. Je to typické pro konstrukty teorie umění, estetiky nebo lingvistiky a bylo by přínosné z tohoto zorného úhlu prostudovat i konstrukty dramaterapie nebo obecněji též speciální pedagogiky.

Uvedené připomínky nijak neumenšují teoretickou a metodologickou kvalitu posuzovaného díla, ale naopak poukazují na jeho podnětnost. Použité metody jsou v souladu s předmětem zkoumání a vyhovují stanoveným cílům a řešeným otázkám, přičemž L. Veitová se ve výkladu dobře vyrovnává s obtížným úkolem jak co nejstručněji a nejnázorněji čtenáři zprostředkovat značné objemy poznatků, které svou prací nashromáždila. Autorka k tomu promyšleně využívá různých typů shrnujícího textu nebo přehledných konceptových diagramů a vhodně střídá tyto ilustrativní prvky s obsírným výkladem.

Závěr k této části posudku:

Stanovené cíle byly splněny, použité metody vhodně odpovídají cílům a řešeným otázkám, postup řešení plně odpovídá aktuálnímu poznání v dané oblasti a dobře podporuje dosažení stanovených cílů.

Otázka k obhajobě:

Otázka směřuje k teorii pro výzkum dramaterapie a týká se rozlišení dvou autentifikačních komponent exprese (empatické a prožitkové), pokládáme-li empatickou komponentu za spojnicí s objektivizační dimenzí exprese (viz výklad tabulky ve studii Rodová & Slavík, 2018, s. 42; odkaz k ní je níže pod čarou v poznámce 3). Jde mi o přesnější vysvětlení procesu, v němž se subjekt na podkladě snížené psychické distance empaticky ztotožňuje se symbolicky zprostředkovaným obsahem expresivní tvorby, ale současně má udržovat nezbytný psychický odstup, aby si zachovával potřebnou míru náhledu a schopnosti tematizovat a vysvětlovat svůj stav. Problémem je přitom naladění vhodné míry psychické distance. Pro diskusi navrhuji opřít se o dvě stati uvedené v poznámce pod čarou, v nichž je rozvíjen nový teoretický model exprese, který zaměřuje pozornost na funkční vztah mezi nomotetickou (objektivizující) a idiografickou (autentifikační) poznávací perspektivou.³ Uvedený směr úvah je zacílen na důležité téma společné pro umění, terapii a výchovu: téma vztahu mezi autenticitou a explicitním poznáváním, které se otevírá na švu mezi nomotetickou a idiografickou perspektivou a o němž se autorka právem zmiňuje jako o citlivém místě dramaterapie (např. na s. 95). V psychoterapii (Bostonská skupina pro studium terapeutické změny) je autentický kontakt s určitým obsahem prostřednictvím sociální interakce pokládán za jeden z ústředních předpokladů terapeutické změny, přičemž ruku v ruce s ním jde reflexe provázená explicitním poznáním – tzv. zásadní interpretace, tj. zobecňující, ale pro klienta osobně závažný vhled do určitého problému.

---

³ Chrz, V., Nohavová, A., & Slavík, J. (2015). Psychologická gramotnost ze dvou poznávacích perspektiv – aktuální výzva pro výuku psychologie a její didaktiku. *Studia paedagogica*, 20(3), 21–46. Dostupné na <<https://www.phil.muni.cz/journals/index.php/studia-paedagogica/article/view/1146>>. Rodová, V. & Slavík, J. (2018) Živé obrazy jako metoda výuky dějepisu: analytické zobecnění poznatků z praxe. *Studia Paedagogica*, 2018, 23(3), 9–47. <<https://www.phil.muni.cz/journals/index.php/studia-paedagogica/article/view/1839>>

3. Stanovisko k výsledkům disertační práce a k původnímu konkrétnímu přínosu předkladatelky disertační práce pro obor Speciální pedagogika

Výsledky disertační práce byly dosaženy korektními metodickými postupy a v návaznosti na aktuální teoretické rámce. Lenka Veitová v posuzované disertaci rozvinula originální přístup k výzkumnému projektu založený na kompozitivním pojetí interpretace faktů („kompozitivní pojetí jazyka“), které jí dovoluje přihlížet k rozmanitosti hledisek participantů výzkumu. Zároveň však udržuje jednotící rámec výkladu opřený o zkoumání hlavních fenoménů dramaterapie metodou interpretativní fenomenologické analýzy. Tím nabízí metodologicky hodnotné řešení jednoho ze závažných problémů speciální pedagogiky: problému vyváženosti mezi nomotetickou a idiografickou perspektivou v teoriích nebo výzkumech. Přínosem pro konkrétnější rámec dramaterapie je (kromě uvedeného) též řada prakticky využitelných, teoreticky zdůvodněných a výzkumně podložených poznatků o kvalitách dramaterapeutického procesu a o možnostech analýzy a vyhodnocování terapeuticky navozených změn v jeho průběhu.

4. K formálním náležitostem posuzovaného textu a k publikační činnosti doktorandky

K formálním náležitostem posuzovaného textu nemám žádné připomínky, publikační činnost doktorandky pokládám za kvalitní a přínosnou pro obor dramaterapie i speciální pedagogika.

5. Závěr

Posuzovanou disertační práci Mgr. Lenky Veitové „Evaluace dramaterapeutického procesu“ **doporučuji k obhajobě.**

Jan Slavík

V Plzni dne 17. května 2019